

Stede. En saadan Procedure i civile Sager eksisterede nemlig i mange Dele af Landet, f. Eks. i hele den Del af det, som havde arvet den franske Retsforfatning fra Napoleons Tid, og i Hannover, mindre derimod i Preussen. Jeg skal altsaa ikke dvæle videre ved Spørgsmaalet eller gøre videre Bemærkninger i den Anledning, men jeg vil dog tillade mig at heustille, om det ikke, naar man nu skal have Appel af Bevisspørgsmaal i civile Sager, saa vilde være rigtigt saa vidt som muligt at faa indskrænket Vidners Førelse for den dømmende Ret. Navnlig tænker jeg herved paa Vidners Førelse for Landsret. Man kunde maaske ved første Øjekast synes, at det var inkonsekvent fra min Side netop at gøre denne Bemærkning, men det er det dog egentlig ikke. Thi det, der vil trykke hele Piæderingens Friskhed, er jo netop det, at det paa Grund af Appellen vil blive nødvendigt at foretage en fuldstændig Protokollering af Vidnernes Udsagn — og for Resten ogsaa af andres, navnlig Parternes Udsagn — men dog først og fremmest Vidnernes. Det kan jo ikke undgaas, at det vil svække den mundtlige Procedures Friskhed i højeste Grad, og det er ogsaa blevet fremhævet af dem, der have kritiseret den nuværende Ordning i Tyskland, idet en af disse Forfattere siger, at naar man træder ind i en Retssal og nu venter at skulle høre denne saa højt lovpriste Mundtlighed virke, vil man ofte til sin Forbavselse i Timevis ikke høre andet end Pennen, der skratter paa Papiret, nemlig for at nedtegne Vidneudsagnene i deres fuldstændige Omfang. Jeg tror derfor, at man burde være endnu lidt mere varsom, end man har været med at kræve Vidneførsel for den dømmende Ret. Jeg mener ganske vist ikke, at det vilde være rigtigt at gaa saa vidt, som man gør i den ordinære franske Proces, hvor man jo støder Vidners Afhørelse helt ud af Hovedsagen og henviser den til særegne Vidnesager. Men jeg tror, det vilde være fornuftigt, om man indskrænkede Vidneførselen til de egentlige Hovedvidner. Det er maaske ogsaa Hensigten med Lovforslaget, men det forekommer mig dog, at Affattelsen af den paagældende Paragraf i dette Punkt ikke er fuldstændig tydelig. Den fremkalder efter min Mening nærmest den Opfattelse, at i Grunden saa godt som alle Vidner skulle føres ved den dømmende Ret selv. Det vil imidlertid kun dreje sig om nogen Modifikation i Udtrykkene, for saa vidt det, jeg her har udtalt, maatte finde An-

klang, og jeg skal derfor ikke dvæle videre ved det; {det er jo af den Slags Specialiteter, som nærmest maa behandles i et Udvalg. Heller ikke denne Afbrydelse af den mundtlige Procedure ved Protokollering af Vidneudsagn blev der Spørgsmaal om efter mit Forslag, fordi det ikke behøvedes. Naar der nemlig ikke skulde være Appel af Bevisspørgsmaalet, kunde Vidneafhøringen bevæge sig frit og løseligt med Spørgsmaal og Modspørgsmaal, omtrent som Tilfældet er i den engelske Proces.

Jeg tror dernæst, at en Forandring, der er foretagen i det andet Ting, yderligere vil bidrage til at gøre den omtalte Vidneafhøring og Protokollering af Vidneudsagn vidtløftig, besværlig og kedelig, nemlig den, der gaar ud paa, at man i Stedet for at lade Vidnet aflægge Ed, forinden han afgiver Forklaringen, nu har faaet den Bestemmelse indført, at der skal aflægges Ed eller Bekræftelse, hvad man nu vil kalde det, efter at dette er sket. Det tror jeg ikke er heldigt i praktisk Henseende, og saa vidt jeg forstod, var det egentlig ogsaa noget, den højtærede Justitsminister noget modstræbende gik ind paa. Jeg tror, det vil yderligere vidtløftiggøre Forhandlingerne med Vidnerne, idet det jo let vil kunne hænde, naar den egentlige Forklaring er afgiven, og man kommer til Edsaflæggelsen, at da det Spørgsmaal vil blive rejst, somme Tider maaske af Vidnerne selv, men i alt Fald af de Sagførere, i hvis Interesse det er at svække Vidnesbyrdene, om Vidnet nu ogsaa virkelig tør aflægge Ed paa det, det har sagt. Erfaringen vil vistnok vise, at der saa ofte vil opstaa Betænkeligheder hos Vidnet. Vedkommende vil sige: Ja, jeg tror nok, at det og det Punkt forholder sig saadan og saadan, men saa sikker i min Sag, at jeg tør aflægge Ed derpaa, er jeg ikke. Og hvis en saadan Prøvelse skal hæftes til enhver Vidneforklaring, saa at det bagefter skal undersøges, hvad af det, man har sagt, man tør gøre Ed paa, og hvad ikke, saa vil det tjene til yderligere Kedsommeliggørelse og Vidtløftiggørelse af den Forhandling med Vidnerne, der maa gaa forud for Protokolleringen, og af Protokolleringen selv.

Hvad Bekræftelsen af Udsagnet angaar, mener jeg, som det jo ogsaa er hævdet af Kommissionen paa Sagens tidligere Trin, at det ikke kan gaa an at stryge Ed'en. Man kan efter min Mening ikke undvære Ed'en, naar man virkelig vil opnaa Paalidelighed i Retsplejen. Jeg har nok set et Ræsonnement opstillet, som ved